

7. Дубогай А. Д. Психолого-педагогические основы формирования здорового образа жизни : дис... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01. / А. Д. Дубогай. – К., 1991. – 374 с.

8. Зубалій М. Д. Українські народні традиції фізичного виховання молоді / М. Д. Зубалій, Т. М. Ройко // Традиції української етнопедагогіки і їх використання в навчально-виховній роботі в школі. – К. : Либідь, 1993. – С. 33–35.

9. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України [за ред. М. Д. Зубалія]. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 1995. – 36 с.

10. Козленко М. П. Фізичну культуру в побут школярів / М. П. Козленко. – К. : Рад. школа, 1979. – 95 с.

М. В. Петренко,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОФЕСІЙНИХ ІДЕАЛІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЛІЦЕЯХ (за результатами експерименту)

У статті висвітлюються аспекти формування у старшокласників професійних ідеалів у процесі технологічної підготовки у ліцеях, які встановлено за результатами проведеного експерименту.

Ключові слова: професійні ідеали, технологічна підготовка.

Аналіз результатів експериментальної роботи щодо формування професійних ідеалів у старшокласників здійснювався нами з огляду на основне завдання контрольного етапу дослідження – визначити та проаналізувати якісні й кількісні зміни у формуванні професійних ідеалів в учнів старшого шкільного віку у процесі технологічної підготовки під впливом запроваджених педагогічних засобів, форм і методів у практику.

Зазначимо, що ключовим підґрунтям, на нашу думку, для сформованості професійного ідеалу є визначеність учнів старшої школи в майбутній професійній діяльності. Як свідчать одержані результати, майже всі учні експериментальної групи (ЕГ) ліцеїв (97,96 %) визначилися з майбутньою професійною діяльністю на період закінчення навчального закладу і лише 2,02 % учнів – не визначилося. Тобто, за два роки формувального експерименту зросла на +34,7 % кількість ліцеїстів які обрали для себе майбутню професію. Такі результати свідчать, що під час формувального експерименту ми досягли поставленої мети конкретизації однієї професії у процесі профорієнтаційної роботи. З'ясовано, що визначеність учнів старшого шкільного віку з технологічним напрямом підготовки не свідчить про визначеність із майбутньою професією. Такий крок (продовження навчання в ліцеї) є лише початковим, і потребує подальшого осмислення й чіткіших відповідей щодо професійної діяльності. Відповідно, результати контрольної групи (КГ) є трохи гіршими: визначилося 86,88 % учнів. Юнаки і дівчата КГ у процесі традиційної профорієнтаційної роботи прийняли рішення, що їхня майбутня професійна діяльність буде безпосередньо пов'язана з професіями технологічного напрямку і що вони продовжать навчання у вищих технічних навчальних закладах, але щодо конкретизації майбутнього вибору певний відсоток учнів (13,12 %) губиться серед великого різноманіття наявного на сьогодні світу професій. Відповідно і різниця

динаміки між КГ і ЕГ становить 9,09 %, на користь останнього, що підтверджує високу ефективність розробленої моделі поетапного формування професійних ідеалів у процесі технологічної підготовки.

Продовжимо порівняння результатів дослідження розвитку показників пізнавально-рефлексивного компонента СПІ (структура професійного ідеалу) в контрольній та експериментальній групах. Найбільш дієвішою виявилася розроблена методика для формування у ліцеїстів ЕГ таких позначків, як система знань про зміст професійного ідеалу та самовдосконалення. Середнє значення зростання кількості учнів цієї групи становило 23,13 % осіб, що на 16,64 % перевищило кількість таких учнів у КГ, результат сформованості відповідного рівня самовдосконалення різниться між КГ та ЕГ на 18,01% на користь останнього. Важливо відзначити також зменшення кількості ліцеїстів (-36,74 %) ЕГ з низьким рівнем самовдосконалення, які, залучившись до активної предметно-практичної діяльності професійної спрямованості, почали самовдосконалювати свої професійні задатки. Про ефективність традиційної профконсультаційної діяльності свідчить кількість учнів із середнім рівнем сформованості самооцінки (в ЕГ – 8,27 %, у КГ – 4,39 %). Кількісна різниця цього показника незначна, головна відмінність у тому, що в ЕГ ми зосереджували свою увагу на формуванні в учнів умінь оцінювати адекватно не лише свої задатки, а й професійні якості людей, які певною мірою є зразком для досягнення рівня професіонала в обраній трудовій сфері діяльності.

Отже, отримані результати дослідження рівня сформованості пізнавально-рефлексивного компонента СПІ свідчать про неоднорідність розвитку показників цього компонента у контрольній групі, де результати є дещо гіршими і щодо таких показників, як знання про зміст професійного ідеалу і самовдосконалення, різняться майже втричі на користь ЕГ. В ЕГ учні не лише мають уявлення та знання про поняття “професійний ідеал”, а й адекватно усвідомлюють характеристику власних індивідуальних особливостей, якісну визначеність розвитку своїх реальних і потенційних здібностей, цілеспрямовані на самоформування у собі тих професійних якостей, які необхідні для успішного виконання майбутньої трудової діяльності. Це зумовлює потребу впровадження розроблених педагогічних засобів у навчально-виховний процес технологічного напрямку профільного навчання з метою формування професійних ідеалів у старшокласників.

Специфікою динаміки сформованості в ліцеїстів мотиваційно-цільового компонента СПІ є те, що впродовж двох років технологічної підготовки з упровадженими експериментальними факторами кількість учнів, віднесених нами до групи з низьким рівнем, значно зменшилася за такими показниками – професійні наміри (-32,66 %) та професійні домагання (-36,73 %). Відповідно, середнє значення цих показників – 21,77 та 24,49 %. Найменше середнє значення 4,63 % ми можемо фіксувати щодо показника “професійні домагання” у КГ, де спостерігається найменший приріст в усіх трьох рівнях: високий +2,78 %, середній +4,17 %, низький – 6,95 %, отриманий нами під час проведення передформувального зрізу.

Отже, загальна картина отриманих результатів щодо розвитку показників мотиваційно-цільового компонента свідчить про збільшення кількості учнів із достатнім рівнем означеної готовності в експериментальній групі порівняно з

контрольною. Це підтверджує доцільність запровадження розробленої нами моделі підготовки старшокласників до успішного професійного майбутнього на підґрунті сформованого професійного ідеалу. І, найголовніше, модель дуже ефективно впливає на формування відповідного рівня професійних домагань, що на нашу думку, є одним з аспектів, який потрібно доопрацювати у традиційній профорієнтаційній діяльності, спираючись на отримані результати.

Завершимо аналіз констатувальних підсумків висвітленням стану сформованості в учнів контрольної та експериментальної груп процесуально-результативного компоненту СПІ, показниками якого є активна предметно-практична діяльність професійної спрямованості, самоповага старшокласника у професійній діяльності та професійно важливі якості (технічне мислення).

Висновки, до яких ми дійшли під час аналізу сформованості показників практично-результативного компоненту СПІ в експериментальній та контрольній групах, підтверджуються також і під час аналізу порівняльної характеристики розвитку цього компонента в учасників експерименту загалом. Ми відстежили зменшення кількості учнів із низьким рівнем сформованості усіх трьох показників ЕГ: активна предметно-практична діяльність професійної спрямованості –22,42, самоповага старшокласника у професійній діяльності –34,69, професійно важливі якості –16,34. Зазначені показники вдвічі менші у КГ. Найефективніше впроваджені експериментальні фактори проявилися у формуванні самоповаги ліцеїстів у професійній діяльності, де середнє значення становить 23,13 %. Загалом, одержані результати формування показників зазначеного компонента в ЕГ суттєво відрізняються від результатів приросту таких же показників в учнів старшого шкільного віку КГ.

Останнім пунктом аналізу підсумків дослідження є узагальнена характеристика рівнів сформованості компонентів структури професійного ідеалу в процесі технологічної підготовки в ліцеях. Ми розподілили всіх учасників формувального експерименту на групи з високим, середнім та низьким рівнем сформованості професійного ідеалу, що дало нам можливість на завершальному етапі роботи схарактеризувати динаміку сформованості цього особистісного новоутворення в учнів старшого шкільного віку в експериментальній і контрольній групах до та після формувального експерименту.

Отже, результати формувального експерименту засвідчили суттєві зміни за усіма критеріями. Наприкінці експерименту динаміка числових значень показників сформованості СПІ в учнів ліцеїв становила:

- із високим рівнем сформованості СПІ у ЕГ – +12,24 %, із середнім – +16,33 %;
- із високим рівнем сформованості СПІ у КГ – +4,17 %, із середнім – +5,55 %;
- із низьким рівнем сформованості професійних ідеалів у ЕГ – –28,57 %, а в КГ – –18,85 %.
- різниця динаміки між експериментальною та контрольною групами становить: високий рівень – 8,07 %, середній – 10,78 % та низький – 18,85 %.

Таким чином, можна зробити висновок, що позитивні результати експериментальної роботи щодо формування професійних ідеалів старшокласників, якісні та кількісні зміни сформованості досліджуваного поняття у старшокласників

під впливом запроваджених – розроблених нами педагогічних засобів, форм і методів свідчать про їхню беззаперечну ефективність.

Список використаної літератури

1. Назарчук А. А. Педагогічні умови формування у старшокласників готовності до вибору професій офіцера-прикордонника : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Назарчук Адам Адамович ; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К., 2009. – 230 с.
2. Шабдінов М. Л. Формування професійного самовизначення старшокласників у процесі технологічної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Шабдінов Марлен Лімдарович ; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К., 2010. – 307 с.

*Т. С. Попова,
м. Київ*

ПІДГОТОВКА СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З WEB- ТЕХНОЛОГІЯМИ

Розкрито роль професійної інформації у професійному самовизначенні учнів старших класів у сфері професій, пов'язаних з WEB-технологіями

Ключові слова: професійне самовизначення, WEB-технології, професійна інформація, WEB-майстер.

В умовах динамічного розвитку ринку праці, стрімкої зміни існуючих професій і появи нових видів професійної діяльності особливо гостро постають питання професійного самовизначення старшокласників. Ці зміни вимагають від майбутніх фахівців мобільності, конкурентоздатності, ініціативності та вміння відповідати вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Одним із найбільш перспективних напрямків професійної діяльності є професії сфери WEB-технологій. Нові Інтернет-технології докорінно змінили життя суспільства, висунувши на передній план інформаційну діяльність, тобто діяльність, пов'язану з виробництвом, споживанням, трансляцією і збереженням інформації в всесвітній мережі.

Щодо майбутнього – професії, пов'язані з WEB-технологіями, є досить затребуваними та перспективними, оскільки з року в рік попит на спеціалістів цієї сфери зростає, так як і збільшуються потреби суспільства в інформації, ростуть і можливості цю інформацію отримувати. WEB-фахівець може працювати як в будь-якій фірмі, так і займатися приватною діяльністю, приймаючи замовлення на розробку, дизайн або просування WEB-сайтів. Таким чином, не випадково професії сфери WEB-технологій називають “професіями XXI століття”. Проте, більшість учнів, стоячи перед вибором свого професійного шляху, ознайомившись з рейтингом престижних професій, не мають навіть уявлення про вимоги, які висуває їх професія до здоров'я, знань, навичок і здібностей людини. І допомогти старшокласникам у вирішенні цього серйозного питання може школа, а точніше професійна орієнтація, яка проводиться в школі. Тому завдання вчителя, зокрема вчителя інформатики, полягає не тільки в тому, що б навчити дітей основам дисципліни, але й професійно орієнтувати учнів, що